

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra KIRKE-SPEJL

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 326.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig10val-shoot-idm139947084337552/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Kirke-Spejl

Dette mit danske Haab, der ikke blot, som Heiberg spaade, blev gammelt hos Kapellanen, men blev endnu ældre hos Varis-Præsten, saa vi holdt indbyrdes hinanden i Live, har jo vist nok været og er maaske endnu saa urimeligt, at jeg længe ikke engang selv kunde udtrykke det levende, uden paa æventyrlig Vis; men saa meget nærmere er vi dog nu kommet den mulige Opfyldelse, at jeg klarlig kan knytte Haabet til et Ord af vor Herres egen Mund og til hans Menigheds Udødelighed paa Jorden; saa at naar jeg nu bruger Æventyr, da er det tiisyneladende kun af gammel Vane, som for Løjer, og er i alt Fald kun fillige for at følge min Overbevisning om vore folkelige Æventyrs Dybde og deres levende Indtryk paa Folket i alle Livsaldere. Saaledes synes mig i dette Øjeblik, at danske Folk umulig kan faa en mere levende Forestilling om, hvad jeg mener med den danske Kristendoms uføremodentlige Fremkomst og Virkning, end ved derpaa at anvende vort gamle Æventyr om Halvgudinden Idunna, som, da Nordens Aser og Vaner efter Balders Død havde hartad grødt deres Øjne ud og var i alle Maader forældede, faldt ned fra Livs-Træet Ygdrasil med Guid-Æbler i Skjødets, som havde den Egenskab at foryngre alle dem, det uadtes at hvide deri. Denne vor Idunna blev nemlig gift med Brage, Harpelegeren og Minde-Skjalden i Valhal, og skjønt hun en Gang ved Lokes Sving kom i Jættevold, saa maatte han dog selv i Frejas Falkeham føre hende tilbage som en Svale, saa her glippede til Lykke det gamle Ordsprog, at »een Svale gjør ingen Sommer«.

Dette passer nemlig i mine Øjne udmærket paa, hvad der er sket med vort dejlige, kvindelige Modersmaal i Tale og Sang gjennem de sidste Aarhundreder; thi i den senere Middelalder, især fra Valdemar Atterdags Død, da Latinen ganske havde fortrængt Modersmaalet fra Højsædet, da Danmark fik tyske Konger, og den sorte Død i alle Maader herskede hos os, da oprandt klarlig og uventet en Nyaarstid for Modersmaalet, til Vederkvælgelse for det døende Folkeliv, som spejler sig i vor gamle Rimkrønne fra Sor, der blev den første Bog der tryktes i Danmark, i Per Laales danske Ordsprog, som snart fulgte efter, i Hr. Mikkel's Rim fra Odense om Adam og Eva, om Liv og Død og om Maria Mø, og i den danske Jærtegns-Postil, hvor den glæve Fynbo, Kristen Pedersen Svendborg, endnu under Pavedømmets Jærnaag, førend Morten Luther stod op, paa bredt Dansk sagde sin Hjærtens Mening: at det var en Ynk med det menige Folk, som sjældent fik en Prædiken at høre, som de

Kirke-Spejl

kunde nemme og nyde, og at det kun var Snak, at Folk maatte ikke læse Bibelen paa deres eget Maal, da de hellige Apostler jo brugte de Folks Maal, som de skrev til, saa at, havde Apostlerne saa sandt skrevet til danske Folk, da vilde de ogsaa have brugt det danske Maal. Samme Kristen Pedersen udgav ogsaa Holger Danskes Krønike, lod Saxe Runemesters Danmarks Krønike prente i Paris og vilde sikkert stillet sig i Spidsen for en dansk Reformation, dersom ikke Kristjan den anden, i hvem han og Kjærnen af det danske Folk havde ventet sig en reformatrisk Konge efter deres Hjærte, som en Vildtysker havde skuffet dem og draget dem som sine trofaste Tilhængere i Ulykken med sig. Det skulde vel nu saa være, fordi hverken havde Kristen Pedersen Hoved og Kraft til at maale sig med Morten Luther, ikke heller var det danske Folk og Maal den Gang saa udviklede, at de kunde findes ijenlige til saa stort et Værk, som Fornyselsen af det kristelige Menigheds-Liv i Pagt med det danske Folkeliv maatte være; men der skete dog nok for at vise, at Hjærtelaget var til Stede; og at gjemt var ikke glemt hos Gud, det har han siden viist, og vil sikkert herefter yderligere forklare.

Det er saaledes dybt rørende, naar Sælands første lutherske Biskop, Jyden Peder Plade, melder om de kjøbenhavnske Fiskere, som stangede Aal, men drev til Søs paa Isflager, og istemte da med den visse Død for Øje Luthers dejlige Livs- og Døds-Salmer: »Nu bede vi den Helligaand« og »Med Glæde og Fred far jeg nu hen«; thi det vidner for Hjærtet om et ægte Tros-Liv baade hos Fiskerne og hos Bispen; og uagtet vor eneste lærde Teolog i Reformations-Tiden, Laalikken Niels Hemmingsen, idelig minder om sin flade Fødeø, og skal have trukket selv vor Lille-Luther, Hans Tavsens, med sig halvvejs fra vor Herres Alter til Kalvins Spisebord, saa finder man dog selv hos Store-Luther næppe saa klar en Bekjendelse om Guds-Kraften i Ordet af vor Herres egen Mund, baade ved Daaben og Nadveren, som hos vor jævne Hans Tavsens, naar han siger: »Det var ikke noget tomt Vejr, da Jesus blæste paa Apostlerne, men havde sandelig den Helligaand med sig, da det lød: annammer den Helligaand! ligesom Vandet i Daaben er ikke noget blot Vand, men et Bad, Gud har forfattet (indbefattet) i sit Ord, til at afte sine udvalgte af Synden; ja, ligesom Kristi Ord er ikke noget tomt Ord, der ikke fører andet med sig end en lydende Røst, men har en Kraft med sig til at udrette alt hvad det lyder om (lyder paa) i alle som tro og